

k r o z P R I S T U P A N J E k a P R A V D I

Fond za humanitarno pravo

Teme biltena **kroz PRISTUPANJE ka PRAVDI** odnose se na prepreke i rešenja za uspostavljanje vladavine prava i odgovornosti u vezi sa zločinima počinjenim u nedavnoj prošlosti i težiće afirmisanju potreba pojedinaca i društva koje proističu iz tog iskustva, a u okviru pregovora o članstvu Srbije u EU.

Broj 11
Novembar 2015

Evropsku budućnost regiona usloviti obrazovanjem na osnovu činjenica

Intervju sa Žan Daniel-Ruhom, ambasadorom Švajcarske u Srbiji i Crnoj Gori

Regionalna stabilnost i pomirenje na Zapadnom Balkanu bitni su elementi spoljne politike Švajcarske. Ne samo da su oni važni u okviru bilateralnih odnosa sa Srbijom, već su predstavljali jedan od prioriteta tokom predsedavanja Švajcarske OEBS-om 2014. godine. Zašto su za Švajcarsku važni regionalna stabilnost i pomirenje na Zapadnom Balkanu?

Zato što su Zapadni Balkan i Švajcarska blizu – ne samo

Nj.E. gospodin Žan-Daniel Ruh

Fond za humanitarno pravo

geografski, već i emocionalno. Oko 5% stanovnika Švajcarske je poreklom iz tog regiona. Najvažnije grupe su Srbi i Albanci, i njih ima otprilike u istom broju. Da budem iskren – Švajcarska je bila veoma velikodušna kada je reč o odobravanju azila žrtvama ratova u bivšoj Jugoslaviji iz 1990-ih. To nije bilo lako, ali je definitivno dovelo do toga da promocija stabilnosti i pomirenja u tom regionu postane švajcarski nacionalni interes.

Po ugledu na Švajcarsku i Srbija je među prioritete svog predsedavanja OEBS-om uključila regionalnu saradnju i pomirenje, ali tokom prvih šest meseci predsedavanja nije preduzela niti jednu aktivnost u pravcu realizacije ovih prioriteta. Kako ocenjujete taj raskorak između proklamovanog i realizovanog?

To nije tačno. Predsedništvo OEBS-a je, između ostalog i preko svog Specijalnog predstavnika za Zapadni Balkan, švajcarskog ambasadora Gérard-a Stoudmann-a, bilo uključeno u rešavanje brojnih pitanja. Pre svega, ono je u više navrata pozivalo na uspostavljanje održivog političkog dijaloga u Makedoniji, kako bi se sprečilo dalje pogoršavanje situacije. Kao što znamo, taj dijalog je sada ostvario oipljive rezultate.

Švajcarska veoma aktivno inicira i podržava inicijative usmerene na suočavanje sa teškim nasleđem oružanih sukoba u bivšoj Jugoslaviji. Šta je za Švajcarsku adekvatan oblik suočavanja sa prošlošću, odnosno

šta je to što bi taj proces trebao da sadrži?

Meni se čini da taj posao ima tri glavne dimenzije. Prva je pravda. Mandat Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) je bio da sudi pojedincima na najvišim položajima, odgovornim za najgore zločine. Od lokalnih sudova se očekuje da završe taj posao uspostavljanja pravde procesuiranjem srednje i niže rangiranih ratnih zločinaca kojima nije moglo da se sudi u Hagu, ali ne mogu da kažem da sam u potpunosti zadovoljan putem kojim su ti procesi krenuli. Čini mi se da oni više dovode do novih podela i tenzija, nego do pomirenja. Možda je vreme da Srbija, Bosna i Hercegovina i Hrvatska razmotre jednu regionalno koordinisanu završnu strategiju, ostvarivu u predviđenom roku i zasnovanu na transparentnosti i iskrenoj saradnji tužilaca. Tajne optužnice i poternice treba da pripadnu prošlosti. Drugo, nove generacije moraju biti obrazovane o svemu što se dogodilo. Potpuno je opsceno da ista osoba važi za ratnog zločinca u jednoj, a nacionalnog heroja u drugoj zemlji. U tom pogledu, REKOM je jedna korisna inicijativa. Treće, potrebne su moralne reparacije. Sve zemlje ovog regiona mogu puno toga da nauče iz iskustva francusko-nemačkog pomirenja. Postoje određeni simbolički gestovi koji imaju dubok efekat na kolektivnu psihi čitave nacije. Na primer, podsetiću vas na neverovatne slike Kola (Helmuth Kohl) i Miterana

(François Mitterrand) zajedno u Duomonu (Douamont), poprištu jednog od najstrašnijih pokolja iz Prvog svetskog rata. Time je francusko-nemačko pomirenje učvršćeno za sva vremena.

Miteran i Kol na komemoraciji u Verdenu, 1984.

Kako u odnosu na to procenjujete stanje u Srbiji?

Srbija je uradila ono što je MKSJ od nje tražio. To nije bilo lako, i Srbija zbog toga zaslužuje pohvale. Pored toga, srpski lideri su se u nekoliko prilika izvinjavali za zločine počinjene u ime srpskog naroda. To nije beznačajno, naprotiv. Kada je reč o postupcima pred domaćim sudovima, Srbija uopšte nema loš učinak u poređenju sa ostatkom regiona. Glavni nedostatak je nespремnost pravosudnog sistema da istraži komandnu odgovornost, odnosno nedostatak volje bezbednosnih struktura da mu obezbedi pristup informacijama. Recimo, veoma je upadljivo da su tela kosovskih Albanaca koja su prošle godine pronađena u Rudnici izgleda tamo stigla bez ikakvog ljudskog uticaja: niko te

ljude nije pobio, niko nije skupljao njihova tela, niko nije iskopao masovnu grobnicu, niko nije vozio kamione kojima su tela prevožena. I naravno, niko sve to nije naredio... Za budućnost Srbije svakako nije zdravo što u njoj i dalje dominira taj mafijaški kodeks ćutanja. Ali ono što verovatno najviše razočarava je obrazovanje. Predrasude i laži iz Miloševićeve ere se i dalje prenose najvećem delu mladih generacija. To se, naravno, ne događa samo u Srbiji, ali je svakako jedan žalostan i zabrinjavajući trend.

Regionalna saradnja i pomirenje deklarativno su važan deo i evrointegracijskih procesa Srbije. Kako prema Vašem mišljenju proces pristupanja Srbije EU može i treba da utiče na jačanje regionalne stabilnosti i suočavanje sa prošlošću koje će voditi iskrenom pomirenju među post-jugoslovenskim državama?

Ako bi EU bila u stanju da pritisne zemlje bivše Jugoslavije da se slože oko zajedničkih udžbenika i načina na koji tretiraju ratne zločine svih strana, to bi zaista moglo da dovede do napretka. Moramo da razmišljamo o sledećoj generaciji. Ne možete graditi stabilan i prosperitetan Zapadni Balkan na nepoverenju, lažima i poricanju zločina. Procesuiranje ratnih zločina se tiče prošlosti, i zato je veoma važno. Ali budućnost je ipak važnija od prošlosti. Zato evropska budućnost regiona treba da bude uslovljena istinitim obrazovanjem mladih generacija na osnovu činjenica.

Kao nekadašnji savetnik tužioca Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, ali i u sadašnjem svojstvu ambasadora Švajcarske u Srbiji, kako ocenjujete doprinos MKSJ utvrđivanju činjenica o počinjenim zločinima i pomirenju između različitih zajednica u regionu?

Upravo zahvaljujući MKSJ danas niko više ne može da poriče činjenice, bar ne dobronamerno. One su danas svima poznate, ili bar dostupne. Posebno se od državnih institucija, poput institucija nadležnih za pisanje udžbenika i usvajanje nastavnog plana, očekuje da se oslanjaju na činjenice utvrđene pred Tribunalom. Mišljenja

o samom učinku MKSJ u pogledu pomirenja su prilično podeljena, ali ja se i dalje nadam da će, dugoročno posmatrano, svi na kraju priznati njegovu centralnu ulogu i doprinos koji je dao procesu pomirenja. Ne kažem to samo zato što je Tribunal utvrdio neke činjenice, već zato što je utvrdio odgovornost za većinu najozbiljnijih zločina i kaznio njihove počinioce. Kao bivši savetnik tužioca, ja naravno ne mogu da ne budem frustriran zbog toga što, iz brojnih razloga, najodgovorniji za zločine počinjene tokom Oluje i zločine OVK nisu osuđeni. Nadam se da to „nisu“ nije konačno, već da mu prethodi „još uvek“.

[novosti]

Pitanje nestalih uključiti u briselske pregovore

Povodom Međunarodnog dana nestalih osoba, udruženja porodica osoba koje su nestale tokom i nakon rata na Kosovu zatražile su od Evropske unije (EU) da u pregovore o

normalizaciji odnosa između Srbije i Kosova uključi i rešavanje sudbine nestalih lica.

Prema podacima Međunarodnog komiteta Crvenog krsta, na Kosovu se traga za još 1670 osoba. Kako ocenjuju članovi porodica albanskih i srpskih žrtava, potraga

za nestalima na Kosovu je poslednjih godina u zastoju, a otežava je kontinuirani nedostatak političke volje unutar Srbije i Kosova da se ovaj problem zajednički reši. Zbog toga porodice traže podršku Evropske unije za uključivanje pitanja

Porodice: „Vremena za čekanje više nema” (izvor: www.presscentar.rs)

nestalih na dnevni red pregovora u Briselu.

Zajedničkim apelom porodice su zatražile od kosovskih i srpskih institucija da razreše i veliki broj pogrešnih identifikacija, da provere sve lokacije za koje se sumnja da kriju posmrtno ostatke žrtava, kao i da pokrenu nepristrasne istrage i procesuiraju odgovorne za ubistva i sakrivanje tela žrtava na tajnim lokacijama u Srbiji i na Kosovu.

Reakcije na Kosovu i u Srbiji

Zvaničan stav kosovskih i srpskih institucija, iznet povodom Međunarodnog dana nestalih osoba, jeste da je pitanje nestalih jedno od prioritarnih. Međutim, razlike postoje u pristupu njegovom rešavanju. Premijer Kosova Isa Mustafa sa udruženjima deli ideju o dodatnom pritisku EU, navodeći da je o toj temi već razgovarao sa predstavnicima Evropske komisije. Predsednik Komisije za nestala lica Srbije

Veljko Odalović smatra da se pitanje nestalih osoba mora rešavati „u Beogradu i Prištini“, iako „nema ništa protiv da se ova tema nađe na dnevnom redu briselskih sastanaka“.

Poslanici Evropskog parlamenta u poseti Srbiji

Krajem septembra u Srbiji su boravili poslanici i članovi Komiteta Evropskog parlamenta za spoljne poslove i njegovog Potkomiteta za ljudska prava. Oni su se tom prilikom sastali sa predstavnicima Vlade Srbije, Narodne skupštine, nezavisnih institucija, organizacija civilnog društva, medija i međunarodnih organizacija koje deluju u Srbiji.

Sastanak sa nevladinim organizacijama održan je 23. septembra 2015, uz učešće predstavnika 11 nevladinih organizacija. Izvršna direktorka Fonda za humanitarno pravo (FHP) Sandra Orlović predstavila

je na sastanku probleme sa kojima se Srbija suočava u uspostavljanju krivične pravde za počinjene zločine, zaštiti žrtava ratnih zločina, sprovođenju institucionalnih reformi i uklanjanju odgovornih za zločine iz institucija.

Akcioni plan za Poglavlje 23

Ministarstvo pravde Republike Srbije saopštilo je 25. septembra 2015. godine da je Evropska komisija dala pozitivno mišljenje o Nacrtu akcionog plana za Poglavlje 23, koje se odnosi na pravosuđe i osnovna prava. Predstoji njegovo usvajanje na sednici Vlade Republike Srbije, a potom i razmatranje pred Savetom EU. Da bi Akcioni plan bio usvojen, neophodna je saglasnost svih država članica EU.

Od prve verzije Nacrta akcionog plana, posebno poglavlje bilo je posvećeno ratnim zločinima, na

osnovu preporuka Evropske komisije za unapređivanje suđenja za ratne zločine koje su bile navedene u Izveštaju o skriningu za ovo poglavlje. FHP je učestvovao u oblikovanju Nacrta akcionog plana od samog početka njegove izrade u avgustu 2014. godine, dostavljajući Ministarstvu [62 preporuke, od kojih su 52 u potpunosti ili delimično prihvaćene.](#)

Zahvaljujući predlozima FHP-a, Nacrt akcionog plana predviđa usvajanje nacionalnog strateškog okvira za procesuiranje ratnih zločina, niz mera za unapređivanje istrage ratnih zločina, zaštite svedoka i podrške žrtvama, jačanje kapaciteta Tužilaštva za ratne zločine, kao i kontinuirane stručne obuke zaposlenih u institucijama

specijalizovanim za procesuiranje ratnih zločina.

Nacrt akcionog plana ne sadrži niti jednu meru za unapređivanje prava žrtava ratnih zločina na nadoknadu štete i druge vrste reparacija, a Ministarstvo pravde je ignorisalo sve napore FHP-a da i ovu temu uključi u mere u okviru nacrta ovog dokumenta.

[★] Srbija i Kosovo: normalizacija bez suočavanja

Dragan Popović, direktor Centra za praktičnu politiku i koordinator Radne grupe za poglavlje 35 Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji

Normalizacija odnosa Beograda i Prištine mantra je koja se verovatno najčešće ponavlja u procesu evropskih integracija. Ona zvuči dovoljno neutralno da ne izaziva zabrinutost (i uočljivo pominjanje glavnih gradova umesto samih država služi upravo tome). Sa druge strane daje dovoljno širine Evropskoj uniji da unutar te fraze formuliše sve što bi zvaničnici Srbije i Kosova morali da urade da bi nastavili evropski put svojih država. Ono što je inače problem sa evropskim integracijama - svođenje na formu umesto suštine - kod Kosova još više dolazi do izražaja.

Do potrebe za normalizacijom odnosa dva prva suseda na Balkanu dovele su više nego nenormalne okolnosti. Sto godina pokušaja Srbije da, u raznim formama i različitim intenzitetom, drži ovu teritoriju silom pod kontrolom na kraju je eskaliralo u masovnim ratnim zločinima i progonu prvo albanskog, a onda i srpskog stanovništva sa Kosova krajem 1990-ih godina. Mržnja koja je raspirivana i čvrsto zasnivana na predrasudama i stereotipima na obe strane, od tada se nije smirila. Svaki, pa i najmanji povod izaziva ogromne tenzije i praktično pretnje

Dragan Popović

ratom. To što rata nema, posledica je jednostavne činjenice da su NATO trupe svuda okolo, pa i na samom Kosovu. Mir izgrađen na prisustvu stranih vojnih snaga nije održivo rešenje – to je primirje u iščekivanju da stranci odu, a mi nastavimo svoj krvavi pir.

U takvoj, ne samo post-konfliktnoj, već i pred-konfliktnoj situaciji, mere za normalizaciju odnosa neizostavno bi trebalo da uključe i mere tranzicione pravde. Istina o žrtvama, okolnostima njihovog stradanja, mestima gde su pokopani ili na drugi način završili posmrtni ostaci više od 1.500 ljudi, morala bi da bude visoko na agendi u pregovaračkom procesu. Isto važi

Komentarišite tekst na
[#towardsJUSTICE](https://twitter.com/FHPHLC)
i/ili na towardsJUSTICE@hlc-rdc.org

za procesuiranje osumnjičenih za ratne zločine, uključujući veoma visoke funkcionere, poput načelnika Generalštaba Vojske Srbije Ljubiše Dikovića. Međutim, to još uvek nije slučaj. Briselski pregovori, tj. njihov pozitivan ishod, koji se za sada uglavnom meri potpisivanjem različitih sporazuma, a nešto manje njihovom implementacijom, jesu glavni uslov za otvaranje poglavlja u procesu pregovora za pristupanje Srbije Evropskoj uniji. To je i zvanično potvrđeno u skoro svakom saopštenju ili odluci relevantnih evropskih tela o ovom procesu. Evropska unija je takođe nadležna i za sastavljanje agende briselskog pregovaračkog procesa. Nakon najnovijih sporazuma, potpisanih u avgustu 2015. u Briselu, najavljeno je da će pregovaračka poglavlja biti otvorena i time otpočeti suštinski put Srbije ka Evropskoj uniji. Dakle, samo potpisivanje sporazuma bilo je dovoljno da usledi niz pohvala od strane evropskih zvaničnika, uključujući i same komesare.

Odsustvo suočavanja s prošlošću kao teme dosadašnjih pregovora vrlo često se tumači kao želja EU da ne uruši ceo proces povlačenjem „teških“ tema. Ne po prvi put, i tu dolazi do izražaja tragično nerazumevanje i kratkovidost političkih elita i ovde i u zapadnim zemljama. Ako je cilj trajni mir, onda je to dugoročni proces koji zahteva posvećenost i hrabrost, kao i državničko ponašanje svih relevantnih aktera. Kratkoročne mere mogu delovati korisno i mogu brzo olakšati život ljudima,

ali ne mogu da otklone opasnost od ponavljanja sukoba. Trenutno o odnosima Srbije i Kosova pregovaraju ljudi sa teškim ličnim teretom prošlosti. Njihov glavni politički kapital je navodna promena stavova i vrednosti i spremnost da se obračunaju sa prošlošću. Ali svedoci smo potpuno drugačijeg nastupa na domaćem terenu, bar kada je Srbija u pitanju. U poslednje tri godine bilo je nekoliko izliva mržnje prema Albancima, obično nakon pojedinačnih incidenata kakav je bio upad drona sa zastavom Velike Albanije na fudbalski meč između dve države (Srbije i Albanije, prim.ur). Za ceo proces je od ogromnog značaja da se govor mržnje masovno upotrebljava uglavnom u medijima u kojima ili država ima upravljačka prava (poput Večernjih novosti) ili vlada ima neskriveni uticaj na uređivačku politiku (poput Informera).

Ni brojni državni funkcioneri ne ustežu se da koriste govor mržnje. Među njima se ističu ljudi poput Milovana Drecuna koji zauzima važnu funkciju predsednika skupštinskog odbora za Kosovo i Metohiju. Takođe, svakog 17. marta, u znak sećanja na nasilje na Kosovu iz 2004. godine, drže se posebni školski časovi u kojima se deci čita tekst prepun mržnje, stereotipova i predrasuda o Albancima. Tekst je sastavila Kancelarija za Kosovo i Metohiju dok je na njenom čelu bio aktuelni ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Aleksandar Vulin.

Kada se sve ovo ima u vidu, pravo pitanje je da li srpska politička elita stvarno želi trajni mir ili Kosovo koristi kao monetu za potkusurivanje u zamenu za koju dobija različite povlastice na putu ka Evropskoj uniji. Jedina garancija da se stvarno odustalo od sukoba i da je politika potpuno promenjena bila bi primena širokog spektra mera tranzicione pravde. Osim podrške inicijativama za utvrđivanje činjenica, hrabrijeg i pre svega neselektivnog pristupa krivičnoj odgovornosti i rešavanju sudbine nestalih, vrlo uskoro pojaviće se na dnevnom redu i pitanje materijalnih i simboličkih reparacija, ali i reforme institucija. Za kosovsko pitanje, od posebnog značaja biće reforme službi bezbednosti, vojske i policije, ali i reforma obrazovnog sistema.

Pregovori u Briselu za sada daju ograničene rezultate. Potpisani daleko od očiju javnosti i bez ikakvog učešća civilnog društva ili drugih oblika građanskog organizovanja, ovi sporazumi često se skrivaju ili tendenciozno tumače od strane dve vlade i njihovih funkcionera. Na talasu nacionalizma još uvek se dobijaju glasovi i u Srbiji i na Kosovu. Sve dok je takva situacija, normalizacija odnosa Srbije i Kosova neće biti suštinska, niti će omogućiti usvajanje jedne od osnovnih vrednosti koju (bi trebalo da) zagovara i Evropska

unija – razvoj dobrosusedskih odnosa. Paradoksalno, ali čak i ovakvi, vrlo manjkavi pomaci napred, predstavljaju glavni kapital srpske vlade koja zbog njih dobija nepodeljene aplauze širom Evrope. Očigledno je da su kriterijumi postavljeni vrlo nisko i da EU ne želi suviše da pritiska Srbiju kada je reč o Kosovu.

Put Srbije ka Evropskoj uniji mora da bude posmatran od strane društva i elite kao mehanizam, a ne kao cilj. Cilj nam je da modernizujemo državu i uredimo društvo. Pregovori sa EU dobar su način da se ti procesi ubrzaju i da se vlada privoli da ostane na pravom kursu. Ali samo pod jednim uslovom – da sve vreme imamo na umu suštinu, umesto forme. U ovom kontekstu to bi značilo da cilj ne mogu biti međudržavni sporazumi niti prosto odsustvo sukoba na Balkanu. Cilj je puna normalizacija odnosa i uspostavljanje trajnog mira, pre svega između Srbije i Kosova. Ostvarenje tog cilja nemoguće je bez potpunog suočavanja s prošlošću. Evropska unija mora da shvati da je to dugotrajan proces i da je bolje da on počne ranije, umesto da se odugovlači. To će možda zahtevati malo veće napore evropskih zvaničnika i malo više rada sa političarima na ovim prostorima, ali rezultati neće izostati. I to oni dugoročni.

[Suđenja za ratne zločine - pregled]

Presude

Predmet Sanski Most

Viši sud u Beogradu doneo je 10. septembra 2015. godine [presudu](#) kojom je optuženog Miroslava Gvozdena oglosio krivim zbog krivičnog dela ratni zločin protiv civilnog stanovništva i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 10 godina. [Optužnica](#) Tužilaštva za ratne zločine (TRZ) teretila ga je da je, zajedno sa četiri pripadnika Vojske Republike Srpske, 5. decembra 1992. godine u mestima Tomašica i Sasine (opština Sanski Most, BiH) ubio šest i ranio jednog civila hrvatske nacionalnosti. Međutim, sudsko veće ga je oglosilo krivim za ubistvo tri civila hrvatske nacionalnosti, našavši da u ubistvu preostala tri civila nije učestvovao.

Žalbeni postupci

Predmet Bijeljina II

Pred Apelacionim sudom u Beogradu u toku je postupak po žalbi TRZ-a protiv Miodraga Živkovića zbog krivičnog dela ratni zločin protiv civilnog stanovništva. Viši sud u Beogradu doneo je 14. aprila 2015. godine [presudu](#) kojom je optuženog Miodraga Živkovića oslobodio optužbe da je kao pripadnik dobrovoljačke jedinice, sa još četiri, za isti zločin pravosnažno osuđena lica, u junu 1992. godine u Bijeljini (BiH) ubio jednog bošnjačkog civila, a njegove ćerku i snaju više puta silovao i seksualno zlostavljao.

Dana 28. septembra održana je javna sednica drugostepenog veća na kojoj je TRZ izlagalo žalbu.

Predmet Tuzlanska kolona

Pred Apelacionim sudom u Beogradu vodi se postupak protiv Ilije Jurišića zbog krivičnog dela upotrebe nedozvoljenih sredstava borbe. Njemu se [optužnicom TRZ](#) stavlja na teret da je kao dežurni u Operativnom štabu Službe javne bezbednosti u Tuzli, 15. maja 1992. godine, suprotno postignutom dogovoru o mirnom povlačenju vojnika JNA iz kasarne „Husinska buna“, izdao naredbu za napad na vojnu kolonu koja je mirno napuštala Tuzlu, kojom prilikom je poginulo najmanje 50 vojnika, a najmanje 51 je ranjen.

Apelacioni sud je ukinuo prvostepenu osuđujuću presudu u ponovljenom postupku i sâm otvorio pretres. Na glavnom pretresu 23. septembra [ispitan](#) je veštak vojne struke, koji je ostao pri svom ranijem nalazu da je napad na kolonu JNA bio diverzantski napad sa ciljem da se vojna kolona razbije i uništi.

Ponovljeni postupci

Predmet Lovas

Protiv Milana Devčića i još 10 optuženih vodi se ponovljeni postupak zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Njima se [optužnicom](#) TRZ stavlja na teret da su kao pripadnici JNA, formacije “Dušan Silni” i lokalne vlasti, tokom oktobra i novembra 1991. godine u Lovasu (Hrvatska) lišili života 41 civila hrvatske nacionalnosti.

Katolička crkva u Lovasu, razorena 1991. godine (foto: <http://www.lovas.hr/stradanje-u-domovinskom-ratu>)

Na glavnom pretresu 24. septembra stručni savetnik vojne struke, koga je angažovao optuženi Miodrag Dimitrijević, [odgovarao](#) je na pitanja optuženog Radovana Vlajkovića i naveo da se postupak poput izvođenja ljudi na minsko polje nije smeo dogoditi bez pisane naredbe, ali i da se takvo naređenje, bez obzira u kojoj je formi izdato, nije smelo izvršiti. Narednog dana, 25. septembra, [ispitan je](#) i veštak vojne struke Boško Antić, koji je izneo

svoj stručni stav da je komandant brigade u čijoj je zoni odgovornosti bio Lovas komandovao svim njenim jedinicama i bio dužan da kontroliše izvršavanje svojih naređenja, te da je nemoguće da nije znao šta se dešava u Lovasu.

Predmet Ćuška/Qushk

Protiv Toplice Miladinovića i još 13 okrivljenih vodi se ponovljeni postupak zbog krivičnog dela ratni zločin protiv civilnog stanovništva. Oni se [optužnicom](#) TRZ terete da su, kao pripadnici 177. Vojnoteritorijalnog odreda Peć/Pejë, tokom aprila i maja 1999. godine u selima Ljubenić/Lubeniq, Ćuška/Qushk, Pavljan/Pavlan i Zahać/Zahaq (opština Peć/Pejë, Kosovo) ubili najmanje 109 albanskih civila.

Ponovljeni postupak nastavljen je 17. septembra [iznošenjem odbrana](#) optuženih. Samo je jedan od optuženih, koji je sa TRZ-om zaključio sporazum o svedočenju i kasnije svedočio pod pseudonimom, priznao izvršenje zločina za koji se tereti, dok su ostali negirali svoju krivicu. Krivični postupak izdvojen je u odnosu na optuženog Radoslava Brnovića, jer je sudsko veće obavešteno da je on u međuvremenu preminuo.

Predmet Bosanski Petrovac

Protiv Nedeljka Sovilja i Rajka Vekića vodi se ponovljeni postupak zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Njima se [optužnicom](#) TRZ stavlja na teret da su kao pripadnici Vojske Republike Srpske, 21. decembra 1992. godine na lokalnom putu Jazbine-Bjelaj, opština Bosanski Petrovac (BiH), u šumi zvanoj „Osoje“ ubili jednog bošnjačkog civila.

Suđenje koje je bilo zakazano za 30. septembar odloženo je za 25. novembar kako bi se organizovao dolazak i [ispitivanje svedoka](#) koji ima neposrednih saznanja o ovom ubistvu, a koji je u međuvremenu pronađen u BiH.

Prvostepeni postupci

Predmet Gradiška

Protiv Gorana Šinika vodi se postupak zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. [Optužnicom](#) TRZ on se tereti da je, kao pripadnik Vojske Republike Srpske, 2. septembra 1992. godine, u mestu Bok Jankovac (BiH) ubio civila hrvatske nacionalnosti Marijana Višticu.

Na glavnom pretresu 25. septembra [ispitan je svedok](#) Nebojša Prčić koji je naveo da je kritičnog dana

odvezao optuženog i Marjana Višticu od Gradiške do mesta gde je Vištica ubijen. Sud je izvršio suočenje optuženog i svedoka, tokom kojeg su obojica ostala kod svojih navoda - svedok da je vozio optuženog, a optuženi da tog dana nije bio u Gradiški.

Viši sud u Beogradu
(foto: <http://www.bg.vi.sud.rs/lt/>)

Predmet Bosanski Petrovac – Gaj

Protiv Milana Dragišića vodi se postupak zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. On se [optužnicom TRZ](#) tereti da je kao pripadnik Vojske Republike Srpske, 20. septembra 1992. godine u naselju Gaj u Bosanskom Petrovcu (BiH), sveteći poginulog brata, ubio tri i pokušao ubiti tri bošnjačka civila.

Glavni pretres zakazan za 15. septembar nije se mogao održati jer sudu nisu pristupili pozvani svedoci. Prema podacima suda, jedna svedokinja uopšte ne želi da svedoči, dok druga dva svedoka nisu pristupila sudu iz zdravstvenih razloga. Međutim, prema saznanjima TRZ-a, sva tri svedoka su spremna da svedoče putem video-konferencijske veze iz Kantonalnog suda u Bihaću.

Na glavnom pretresu održanom 8. oktobra [ispitana su dva svedoka](#), koji nemaju neposrednih saznanja o kritičnom događaju, ali su istog dana čuli da je okrivljeni ubio bošnjačke civile.

Predmet Sanski Most – Kijevo

Protiv Mitra Čankovića vodi se postupak zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. On se [optužnicom TRZ](#) tereti da je, kao pripadnik Vojske Republike Srpske, 19. septembra 1995. godine u naselju Kijevo u blizini Sanskog Mosta (BiH) ubio jednog bošnjačkog civila.

Na glavnom pretresu 9. septembra [ispitan je svedok](#), sin ubijenog Ismeta Bešića, koji je bio očevidac događaja. On je sudu ispričao kako je optuženi iz automatske puške i iz neposredne blizine ubio njegovog oca. Takođe je ispitan i sudski veštak medicinske struke koji je obavio obdukciju ubijenog Ismeta Bešića.

Predmet Trnje/Tërrnje

Protiv Pavla Gavrilovića i Rajka Kozline vodi se postupak zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Njima se [optužnicom](#) TRZ stavlja na teret da su, kao pripadnici JNA, dana 25. marta 1999. godine u selu Trnje/Tërrnje, opština Suva Reka/Suha Reke na Kosovu, ubili 27 civila albanske nacionalnosti.

Suđenje koje je bilo zakazano za 25. i 28. septembar nije se moglo održati jer je jedan od optuženih hospitalizovan. Zbog sporosti suđenja u ovom predmetu FHP je 5. oktobra 2015. godine izdao [saopštenje](#).

Predmet Bihać II

Pred Višim sudom u Beogradu vodi se postupak protiv Svetka Tadića zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Njemu se [optužnicom](#) TRZ stavlja na teret da je kao pripadnik Vojske Republike Srpske u drugoj polovini septembra 1992. godine na području mesta Duljci, Ćukovi – Duliba i Orašac (opština Bihać, BiH), sa drugim pripadnicima vojske i policije Republike Srpske, ubio 23 bošnjačka civila.

Suđenje koje je bilo zakazano za 30. septembar nije se moglo održati jer se optuženi nalazi na bolničkom lečenju.

Spomenik žrtvama ubijenim u okolini Bihaća 1992. godine (foto: bosniangenocide.wordpress.com)

Fond za humanitarno pravo

Dečanska 12
11000 Beograd, Srbija

Tel: +381-11-3349-600
+381-11-3349-766
+381-63-210-536

e-mail: office@hlc-rdc.org
www.hlc-rdc.org

Društvene mreže:

 @FHPHLC #towardsJUSTICE
 fond.za.humanitarno.pravo
 Fond za humanitarno pravo

k r o z
P R I S T U P A N J E
k a P R A V D I